

Εκσυγχρονισμός Δημοσίων Επιχειρήσεων

(Περίληψη εισήγησης στο ΕΣΑΠ)

Η άσχημη οικονομική κατάσταση των δημοσίων επιχειρήσεων (που σημείωσε ραγδαία επιδείνωση από τα τέλη της δεκαετίας του εβδομήντα και μετά) έκανε επιτακτική την ανάγκη ριζικής παρέμβασης στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τις δημόσιες επιχειρήσεις.

Στο γενικότερο επίπεδο η διαμόρφωση της πολιτικής ξεκινάει από τη διαπίστωση πως για την καινοδαιμονία των δημοσίων επιχειρήσεων δεν φτάνει το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς. Επομένως, οι στόχοι που θα μπουν για τη βελτίωση τους και για το ρόλο που πρέπει να παίξουν στην αναπτυξιακή διαδικασία, μπορούν να επιτευχθούν με ορθολογικοποίηση της λειτουργίας τους και κοινωνικό έλεγχο χωρίς αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος.

Η έκταση του δημόσιου τομέα έχει σε γενικές γραμμές σταθεροποιηθεί και καλύπτει τους τομείς που είναι απαραίτητο να καλύψει στο σημερινό επίπεδο κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης της χώρας: Τομείς στατηγικής σημασίας για την εθνική οικονομία και άμυνα, τομείς όπου υπάρχουν φυσικά μονοπώλια, και τομείς όπου υπάρχουν εξωτερικές οικονομίες.

Σαν κύριος στόχος λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων πρέπει να τίθεται η οικονομική αποτελεσματικότητα, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο εθνικής οικονομίας. Η επιδίωξη της οικονομικής αποτελεσματικότητας πρέπει να συμβαδίζει με τους γενικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων απαιτείται ένας εκσυγχρονισμός τους που αφορά τις οργανωτικές και λειτουργικές τους δομές, τον τεχνικό τους εξοπλισμό, και τις σχέσεις τους με το κράτος και τον πολίτη. Πρώτα βήματα σ' αυτή την κατεύθυνση ήταν:

(ι) η ορθολογικοποίηση της εποπτείας τους από το κράτος με την ίδρυση και λειτουργία της Γενικής Γραμματείας ΔΕΚΟ, και (ιι) τα προγράμματα εξυγίανσης, βασικό στοιχείο των οποίων ήταν η συστηματική προσπάθεια για περιστολή των δαπανών.

Οι τομείς στους οποίους εξειδικεύεται η πολιτική και παίρνονται μέτρα εκσυγχρονισμού είναι:

1. Η οργάνωση και λειτουργία
2. Η τιμολογιακή πολιτική
3. Οι επενδύσεις και ανάπτυξη
4. Οι σχέσεις των δημοσίων επιχειρήσεων με το κράτος
5. Οι σχέσεις των δημοσίων επιχειρήσεων με τον πολίτη

Επιγραμματικά:

1. Οργάνωση και λειτουργία

Ο εκσυγχρονισμός τους αφορά την εισαγωγή σύγχρονων οργανωτικών δομών και διαδικασιών και κανόνων λειτουργίας. Είναι απαραίτητο κάθε επιχείρηση να λειτουργεί με συστηματικό προγραμματισμό και εσωτερικό έλεγχο των αποτελεσμάτων. Ο προγραμματισμός πρέπει να ξεκινάει από την κατάρτιση λειτουργικού μακροχρόνιου στρατηγικού προγράμματος, το οποίο θα εξειδικεύεται σε μεσοπρόθεσμα και ετήσια προγράμματα δράσης τα οποία και θα συνδέονται άρρηκτα με τους προϋπολογισμούς των επιχειρήσεων.

Ο εκσυγχρονισμός του προγραμματισμού πρέπει να συνδυαστεί με την εισαγωγή και άλλων οργανωτικών καινοτομιών (για τα ελληνικά δεδομένα) όπως η διοίκηση βάσει στόχων, τα κέντρα ευθύνης, η περιγραφή καθηκόντων κάθε θέσης εργασίας και η σύνδεση της αμοιβής με την παραγωγικότητα.

2. Τιμολογιακή πολιτική

Οι τιμές των δημοσίων επιχειρήσεων (τόσο το μέσο επίπεδο όσο και η διάρθρωση τους) πρέπει να καθορίζονται με επιστημονικά κριτήρια, με εξαιρέσεις, βέβαια, στο βαθμό που η κυβέρνηση επιθυμεί να ασκήσει κοινωνική πολιτική.

3. Επενδύσεις και ανάπτυξη

Παρόλους τους περιορισμούς του σταθεροποιητικού προγράμματος προωθούνται μεγάλης έκτασης επενδύσεις εκσυγχρονισμού του τεχνολογικού εξοπλισμού των δημοσίων επιχειρήσεων (ΕΛΔΑ, ΟΣΕ, ΟΤΕ, κ.α.). Για την αποδοτικότερη εκμετάλλευση των

υπαρχόντων πόρων είναι απαραίτητο οι επενδύσεις των δημοσίων επιχειρήσεων να γίνονται σε δραστηριότητες όπου επιτυγχάνεται η υψηλότερη αποδοτικότητα στην εθνική οικονομία και στην κοινωνία.

4. Σχέσεις δημοσίων επιχειρήσεων και κράτους

Είναι απαραίτητο για την ορθολογική λειτουργία των δημοσίων επιχειρήσεων και του κράτους γενικότερα να γίνεται αποτίμηση του κόστους της κοινωνικής ή μακροοικονομικής πολιτικής που ασκείται μέσω των δημοσίων επιχειρήσεων, καθώς και των προνομίων που αυτές απολαμβάνουν λόγω του δημόσιου χαρακτήρα τους. Αυτό θα επιτευχθεί με τον Κοινωνικό Προϋπολογισμό και Ισολογισμό τους οποίους καλούνται από εφέτος να συντάξουν οι επιχειρήσεις.

Γενικότερα είναι σκόπιμο εφόσον πληρούνται μερικές προϋποθέσεις, να δοθεί στις δημόσιες επιχειρήσεις η απαραίτητη αυτονομία για να μπορέσουν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις στην καθημερινή τους ζωή.

5. Σχέσεις δημοσίων επιχειρήσεων και πολίτη

Η λειτουργία των περισσότερων δημοσίων επιχειρήσεων σαν μονοπώλια επιβάλλει να δημιουργηθούν οι θεσμοί και να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα που θα εξασφαλίσουν τον κοινωνικό έλεγχο και την προστασία του καταναλωτή. Η κοινωνικοποίηση είναι ο βασικός θεσμός κοινωνικού ελέγχου και συμμετοχής που εφαρμόζεται, ενώ πρέπει να εξετασθούν και άλλοι θεσμοί και μέτρα για έλεγχο της ποιότητας των υπηρεσιών και γενικότερης βελτίωσης των σχέσεων δημοσίων επιχειρήσεων και πολίτη.